

Letnik IV.

Ilustrirani Glasnik

Št. 38.

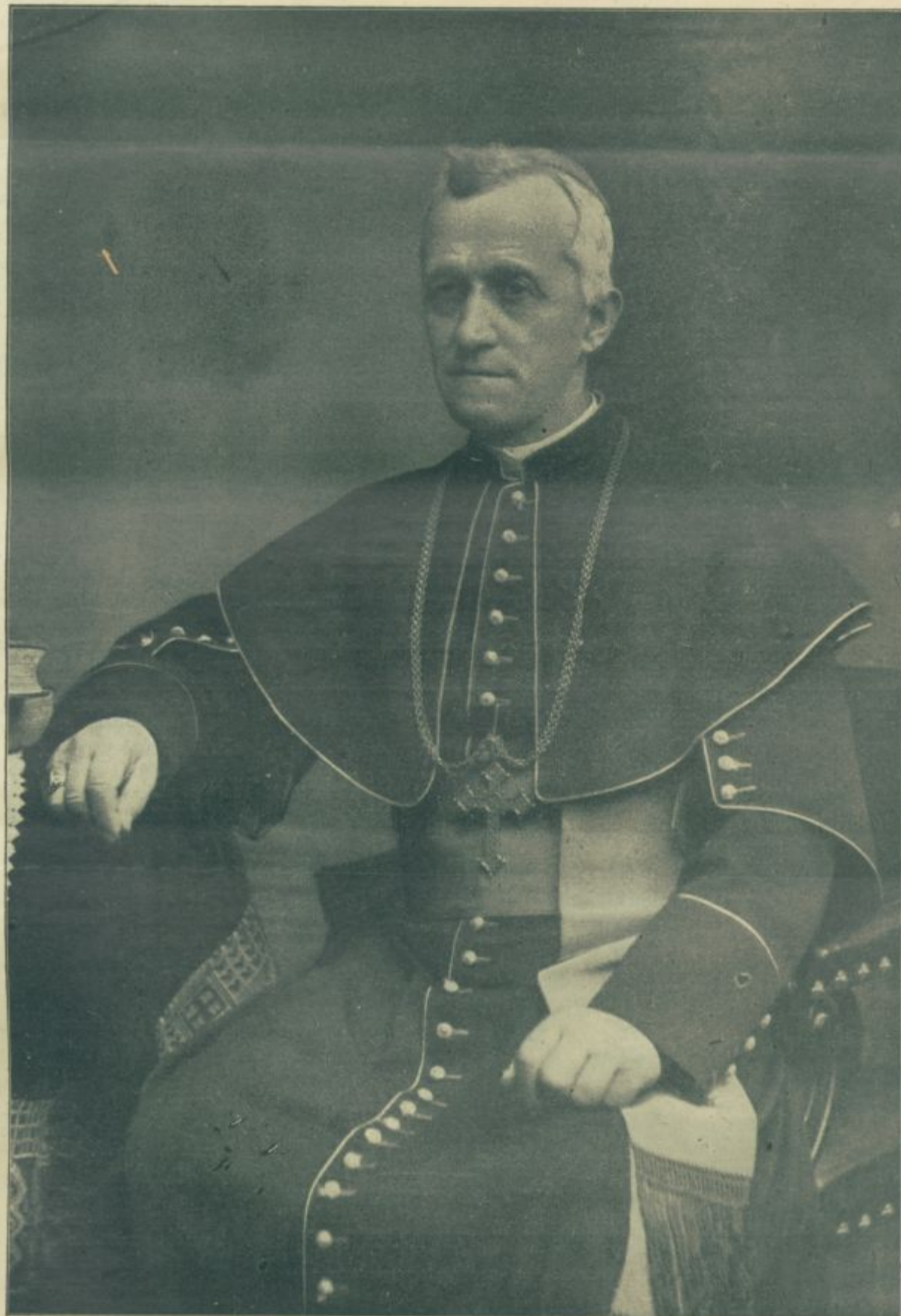

Letno stane 12 K (ena številka 30 din.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih

23. maja 1918

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, dvajset let knez in škof ljubljanski.

Gozd. Ljudska povest iz leta 1911.
Spisal J. Mohorov. (Dalje.)

V.

Škodljivec in osvnetnik.

Lukov Francè je šel k pozni maši že rano ob devetih, ko je znanilo. Ni mu dalo miru. Moral je med ljudi s svojo novo vestjo, da je v gozdovih lubadar. »Logar in Testen sta dva, ki največ lesu premoreta. Povem jima, tako in tako je. Sekajta, da ne bo prepozno. Ograjnica je okužena.« Prvo je srečal Testena, tistega, ki ga Logarjeva Tona ni marala.

»No, kaj novega?« je pobaral Francè.

»Moje hlače!« je odgovoril hladnokrvno Testen in premotril stare in oguļene Francetove.

»Že, že,« je menil Francè. »Meni se novih škoda zdi, ker je hudo obilna rosa.«

»Pa bi bil škornje obul!« je odgovoril Testen in zopet zaničljivo premotril tudi obuvalo neljubega mu bajtarja. Francè ni premoget par škornjev, zato je rekel:

»Jaz nikoĝar ne zaničujem, ampak kar vem, to vem.«

»Kaj pa veš, kaj, šleva revna!«

»Za škodljivca vem!«

Francè je iskal v Testenovem kmečko premetenem obliĝju iznadenja in ko ga ni našel, se mu je obraz še bolj razvnel v ponosu in zanosu in je menil:

»Je le dobro, da je eden v vasi študiral in da ve, kaj je škodljivec, lubadar.«

»Lopatar?« je zategnil Testen in oko se mu je zaiskrilo. Imel je ogromne dlani in so mu izmislili ime »lopatar« in so celo govorili, da ga Logarjeva Tona radi »lopata« ni hotela.

»Lu-ba-dar!« je slovkoval važno Francè in napravil z roko gibljaj, kakor da lovi sitno mušico. Nato je začel govoriti v pridigarskem glasu:

»Lubadar je hrošč valjastega trupla. Pod velikim ovratnikom se skriva majhna glava, ki nosi kratki, kijasti tipalnici. Lubadarja spoznamo po zadaj ušĝipljenih in zobatih pokrovcak. Samica zvrta med le-

»Duša krščanska! Ali si znorel? Kaj pa govoriš? Prismoda!«

Francè se ni dal oplasiti. Še bolj vzneseno je predaval, videĝ, da so se ob njem stisnili radovedni moški. Ker pa je sam dvomil, da morejo umeti njegov književni opis hrošĝa lubadarja, je dejal v domaĝem jeziku, vzneseno in skoro jokajoĝe:

»Tako je, moĝje! Ob gozde bomo! Nobena kuĝa ni hujša od lubadarja, ki opustoši najširnejše gozdove. Moĝje, na

Tako je Francè tisto nedeljo prikolo-vratil pozno v noĝ domov pijan in raz-igran in je prebudil gobovo mater, ko je vriskal mimo njene bajte presunljivo kakor blažen: »Lubadar! Ju-u-uj!«

Gobova mati pa je nesla prav tisto jutro gob Logarjevi Toni. Ko jih je izroĝila, se je ženica silno razžalostila in viknila:

»Oh, Tona, nič veĝ ti jih ne bom nosila!«

Glavni trg v Odesi — prekrasno cerkviĝo, zidano v samorastlem rusko-bizantinskem slogu, ki se nazunaj posebno odlikuje z vitkimi, živahnimi kupolami in s ĝebuljastimi strehami.

beraško palico bomo prišli. Moĝje, mislite na otroke in otrok otroke!«

Stal je kakor prerok med ljudmi in kar malo smešen v globoki resnosti in ganjen od lepih besed, ki jih je ĝutil in se jih zavedal. Takrat je zazvonilo k maši... Francè pa je do veĝera ves ljubi dan begal vašĝane, jim konĝno dopovedal

Tona jo je osuplo pogledala in se nato zasmejala:

»Kogà? Vendar ne mislite že umreti, mati?«

Gobove matere ganjenost je prikipela do vrhunca, objela je Tono in ihtela:

»Niĝ veĝ, Tona, nič veĝ! Ne gob, ne brusnic, ne ĝrnih jagod, ne malin. Strašno me Bog kaznuje. On že ve, zakaj, saj ne toĝim. Bom pa prosjaĝila, sirota, in stradala in si nebesa sluĝila.«

Tona se je po svoji naravi odloĝno obrnila in dejala:

»Nebes si ne boste sluĝili, toliko še imam, da eno staro ženico redim.«

Izraz tolike naklonjenosti je odrezal gobovi materi besedo. »Ne,« je mislila, »jaz ji že ne povem, kako je; naj izve, kjer hoĝe; za njeno srce, ne, jaz ne storim tega.« Zato se je lepo potuhnila, vztrajala v toĝljivem glasu, se kopĝno pri treh ĝašah kave in pri hlebū kruha in siroveĝa masla utolaĝila in kimaje in odobruje še bolj pridobila Tono, ki je kakor vse ženske, rada govorila in je bilo le treba znati, kako ji odpreti zatvornice belih zob. Ko se je gobova mati posloвила, ji je dala Tona še kos gnjati seboj.

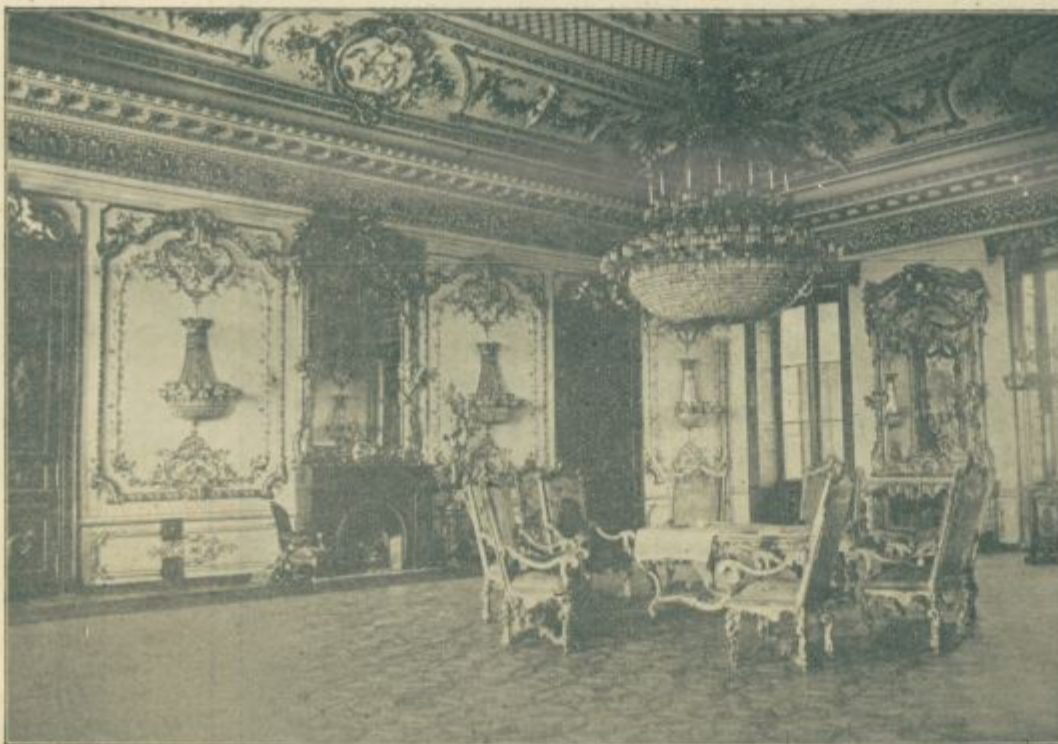
»Lubadar gor, lubadar dol,« je mdrovala gobova mati pri povratku, »meni je pomagal do tako lepe svinjine!«

Doma je tehtala in je menila:

»Cel funt ga je. Pa je Tona tako skopa z mesom. Oh, ta Tona! Kakor jo butne, zdaj z loparjem, zdaj pa še s slamico ne.«

Naslednje dni se je gobova mati sestala z vašĝankami. In povsod je slišala govoriti o lubadarju. In nato je menila, da to že davno ve.

Ljudje pa so zopet menili, da ĝe bi Francetu ne bilo verĝeti, je vendar oĝividno nekaj res, ĝe tudi gobova mati isto ve, kar Francè. In ko je gobova mati

Sprejemna soba v bivši ruski vladni palaĝi v Odesi, razkošno opremljena, v pestrem slogu rokokoja.

som in skorjo navpiĝni samiĝin rov ter polaĝa ob stenah jajĝeca. Liĝinke so žerke —

Testen je vzkliknil:

bliĝnje gorje in bil sreĝen, ko še nikoli. Sam Testen se je zanimal za njegove besede, ko je slišal, da gre za Ograjnico, ki je last Logarjevih.

zinila, da je bila pod gozdom, pa da ni mogla in da bi tudi ne hotela za ves denar sveta razodeti Toni, kakšna propast grozi njenim gozdovom, ker se ji sirota preveč smili, tedaj je bilo vsem jasno, da to čudno in novo zlo ni majhno in da ni izmišljeno.

Testen je tiste čase postal presneto čudno vesel, šaljiv in sploh prijeten človek. Bil je lahko prijeten. Prijetne so bile njegove misli, ko je videl, kako se množi govorica o lubadarju v Ograjnici in raste v neskončnost. Ker mu je bil Francè povedal tudi, kako ugonablajo lubadarja, je zaključil:

»Tako torej, sekala boš, Tona, Ograjnico in morda še kaj več. Boš pač pihala od jeze, če nisi jagnje postala in če je v tebi še kaj krvi Logarjevih.«

Tako je bil škodoželjen in se maščeval.

(Dalje.)

Prvi ruševac. Spisal M.

»Ruševac že poje. Danes zjutraj sem šel gledat na planino, pa sem ga slišal; če ss ne motim, morata biti dva. Jutri greva po enega! O polnoči odrineva, da bova pravočasno na mestu. Le dobro se oblecite, ker gori je mrz in čakala bova v snegu!«

Kdo je bil bolj vesel tega najemnikovega vabila kot jaz, ki sem že davno

križpotu je dobra postojanka za zajca, kadar ga pes spodi pod gorami, tukaj se rad oglasi, kazal mi je smreko, kjer je v veвериčnem gnezdu ustrelil kuno; izsledil je svež kunji sled, ki je držal na

Pot je kopna in kamenita, na obeh straneh se vzdigujejo navpične stene. Na desni strani je zapazil v novembru, ko so lovili s psi, med skalami divjo kozo, ki bi bila rada bežala, pa ni mogla nikamor.

S kroglo je ustrelil, da se je prekucnila v spodaj ležeži gozd.

Zadnji del kopenske poti je najbolj strm, molče sva lezla navkreber. Kolikokrat prehodijo to pot naši ljudje, spomladi drvarijo, gonijo živino past, poleti sečejo in grabijo, pozimi pa, kadar zapade sneg, spravljajo na saneh s planine seno, drva hlode.

Na vrhu poti stoji križ. Dasi nisva hitela, sva se vendar ogrela od hoje. Ura je dve, najemnik mi zatrjuje, da bova še dovolj zgodnja.

Pot se zavije na levo, ni več tako strma in pelje izprva skozi gozd, tukaj leži sneg na debelo, drugačen je kot pozimi, droban je kot kaša in se lahko vdira. Drevje je krivenčasto, bolj pritlikavo in grčasto, nazadnje preide v grmovje

in ko še to preneha, se odpre planina. Tukaj je srenj, sneg drži, lučko upihneva in jo spraviva v prvi hlev, veliko jih je,

Spominik ruske carice Katarine II. (imenovane Velike), ki so ga naši vojaki našli zakritega, ko so vkorakali v Odeso.

smreko, z nje pa ne. Šel je in ustrelil v veverično gnezdo, odstrelil je gnezdo in kuna je padla zavita, mrtva na tla.

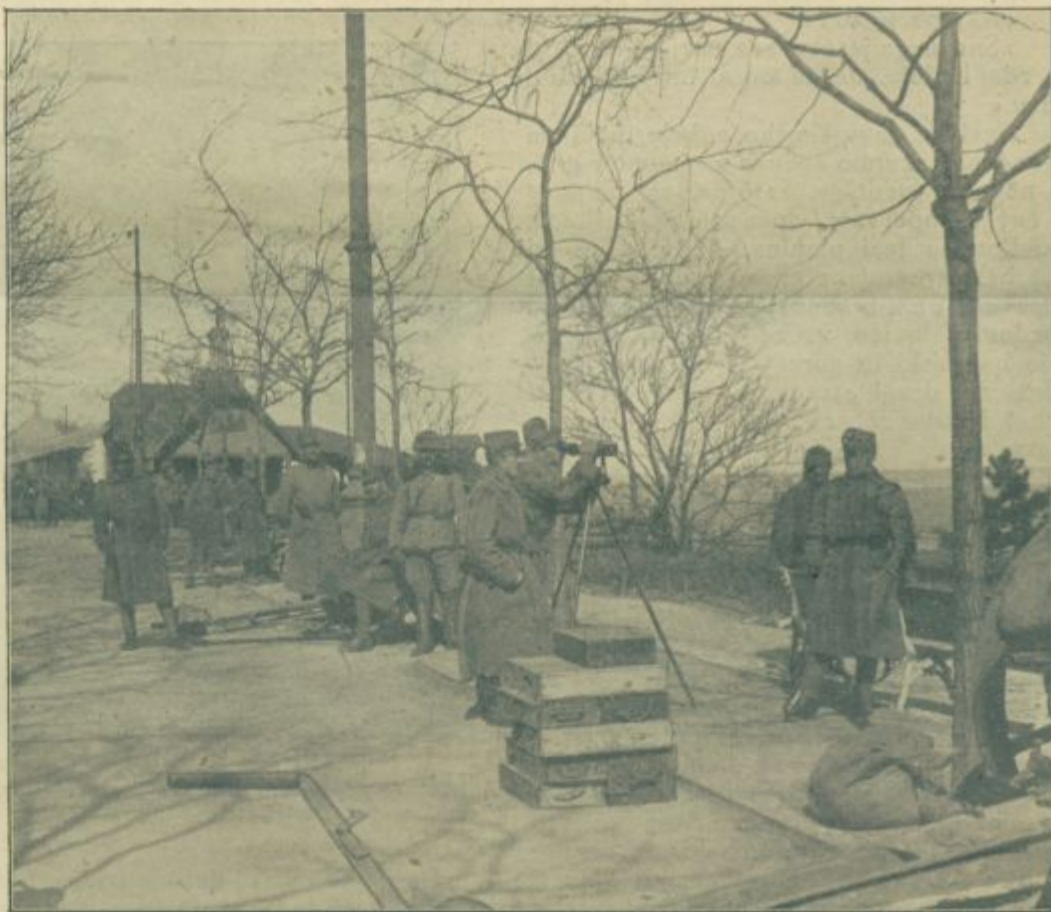

Gen. major Alfred pl. Zeidler, ki je kot prvi vkorakal na čelu naših čet v Odeso.

želel udeležiti se lova na ruševca — sedaj se mi pa bo ta želja izpolnila.

Navadno zjutraj težko vstanem, kadar grem pa na lov, se sam čudim, kako da sem hitro pokonci. Najemnik me je že čakal s prižgano svetilko, sem čez Porezen se je slišalo zamolklo streljanje s topovi z Laškega, Črna prst je bila čista, nobene meglice ni bilo na njej!

»Jutro kakor nalašč za petelinji lov, nebo jasno, zvezde migljajo, ruševac bo pel, da bo veselje. Streljali boste gotovo. Če bo sreča, ne prideva prazna nazaj.« S temi besedami me je sprejel najemnik, začela sva iti v klanec, po potu me je zadrževal, češ, nikari ne prehitro, bova preveč potna na vrhu; opozarjal me je na posamezne lovske zanimivosti — na tem

Avstrijsko-ogrsko vojaštvo straži s strojnicami luko v Odesi.

podobni so kot krajcar krajcarju, stesani z debelih hloedov, s skodlami kriti. Spodaj je planina ravna, potem se vzdiguje ponekod bolj polagoma, drugod bolj hitro proti gorskim grebenom, pobočje je rebrasto, tu in tam stoji kakšen grm, vmes pa večje bukve in smreke.

Sneg je še povsod, le z najbolj strmih obronkov ga je plaz odnesel, hlevi so v

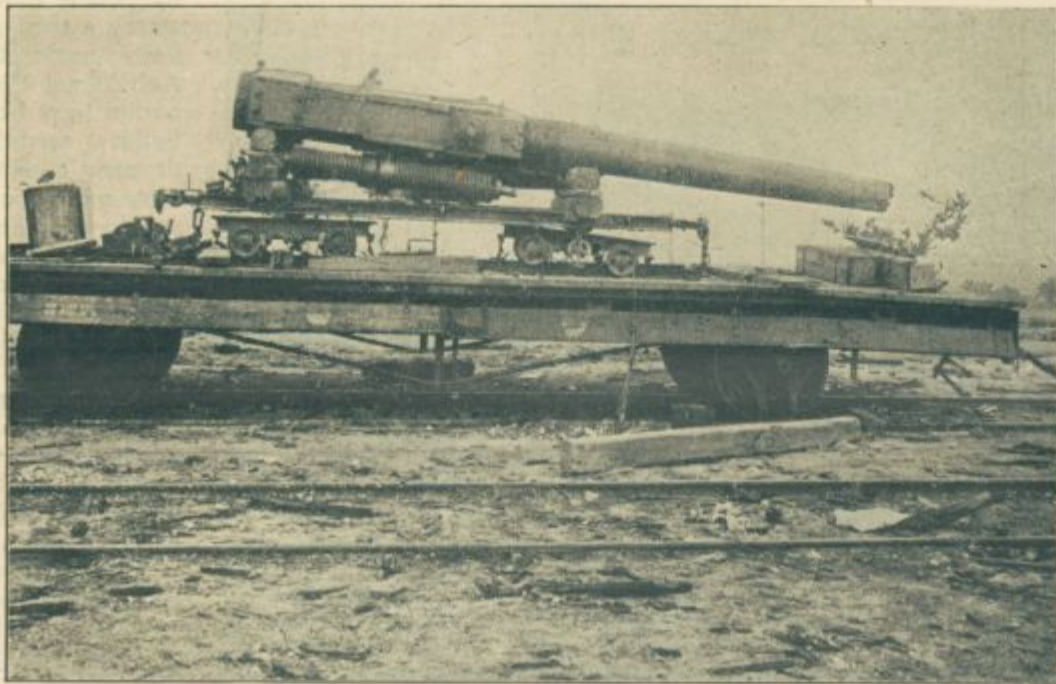
vse kopno, tukaj je pa še toliko snega. Koliko vode bo še iz njega, planine so re-servoarji za naše potoke in reke.

Sneg bo izginil, planina bo ozelenela, travica je sicer majhna, po večini sivka, toda tečna veliko bolj kot dolinska piča. Kako pisane rože poganjajo na planini, vse je živo barvano, zato tudi kosci in grabljevke ljubijo ravno take barve, ko

nenadoma potegne veter in raznese po-sušeno seno, vendar kadar so svisli polne, ima kmet zavest: živini ne bo treba po-zimi stradati. Ni čuda, da ima to ljudstvo tako ljubezen do planine. Vprašaj otroka, ali je že bil na planini, pa ti odgovori 6—7letno otroče: Jaz sem že bil gori, in oči se mu zaiskre. Kar je Dolenjcu in Vipavcu vinograd, ogljarju gozd, dolincu njiva, to je gorjancu planina. Ujetniki iz hribovskih krajev v enolični Rusiji pišejo, kako se jim toži po planinah.

Po košnji pride živina na planino, da pomuli še ostale bilke. Kmalu začne v jeseni po planini pihati mrzel veter. Paša preneha. Krog gorskih vrhov se začne vla-čiti megla in siveti. V dolinah dežuje, po planinah sneži. In kako sneži po planini! Včasih zapade toliko snega, da se komaj vidijo hlevne strehe iz njega, v posebno hudih zimah so pa hlevi popolnoma pod snegom.

Ptice se preselijo na jug ali vsaj v nižino, srne gredo k vodam v doline, še divja koza se pomakne v nižje ležeči les, planinski zajec postane bel in ostane, planinski jereb ostane, ostane pa tudi ruševac. Vzdrži v snegu in mrazu, ko drevje poka — ko pa odbodne spomladi plazovi s strmin, ko se pokažejo prve prekoppine, začne peti. Ali bo danes pel? Ali bo morda pot zastoj? (Dalje.)

Naši vojaki v Ukrajini so zaplenili veliki top, ki so ga Francozi vzeli z bojne ladje in ga poslali Rusom na pomoč.

snegu, le pred vrati je kopno, ker so morali odmetati sneg, da so mogli seno spraviti v nižino, okoli grmov je tudi že skopnel. Molče in počasi greva višje po planini, dokler ne obstane najemnik pred velikim grmom, na sredi sta rastli dve smreki, z roko mi da znamenje, da bova tukaj ostala. Nato vzame nož in začne rezati smrekove veje in jih zasajati v polkrogu po snegu, da napravi za naju skrivališče, »širm«. Ni še končal, se zaslišijo po planini hreščeči glasovi kot raglja velikega petka.

»Kaj pa je to?«

»Snežnega jereba sva prepodila, zato se zdaj huduje. Je že moral biti kje tukaj blizu.«

Zavijem se v zimsko suknjo, nabijem dvocevko, skupno sedeva na kopno v grm, le noge so predolge, zato pridejo na sneg — čevlji. Topel veter vleče sem z Goriškega. Pred nama leži planina, dozdeva se mi kot belo pregrnjena miza, grmi so pa kot šopki rož na nji, spodaj jih obroblija črni gozdovi Jelovice, v ozadju se pa vzdiguje bohinjski in gorenjski hribi s Triglavom, na drugi strani se vleče skalnati hrbet Ratitovca, zadaj se kažejo snežne Karavanke.

Kroginkrog je bil mir in svečana ti-hota, le spodaj v jelovških gozdih se je oglašala uharica z žalostnim bu, buj, bu, buj in vedno bolj daleč v črnem lesu je tonil njen tužni glas. Včasih so se tod skrivali medvedje in volkovi. Stari ljudje še pripovedujejo, da so hodili »črtit« smreke in jelke; po čevlji na visoko so zasekali deblo, da se je posušilo, potem so vzeli najlepši kos, ostalo pa so pustili, da je strohnelo. Ko so šli domov, so vlekli veje za seboj, da so zabrisali sled volkovom. Še sedaj je veliko lesa po teh razsežnih prostorih, toda spravek do bohinjske železnice veliko stane, divje zveri so iztrebljene, pač pa so se pojavile srne in divje koze.

Pozno je vse na planini. Spodaj je že

pridejo proti koncu julija in začetkom av-gusta gori »seč«.

Patriarhalne razmere vladajo takrat, gospodar sam kuha; pri hlevih (senikih) je zabita v tla palica, kamor pritrdi držaj ponve, da cvre zabelo, jedo pa najraje bob, domači sir in kislno mleko, kruh je po večini ovsenjak. Kosci zatikajo za klo-buk rododendron, marsikdo si utrga povrh še planike, dekleta imajo živopisane robce, predpasnike in krila. Koliko je pa tudi smeha, petja in vriskanja na planini!

Izza pohoda v Ukrajino: Kakšne tiče je naša vojska ujela proti Odesi: Japonci (ki so začetkom tega stoletja Ruse tako neusmiljeno nabili) so Rusom na pomoč prišli, za plačilo jim pa velik kos zemlje odvzeli in zasedli.

Dohod je težak, delo je težko, naseče se malo, še to je treba na glavi in na ramah znositi v hleve, večkrat nagaja dalj časa vreme, da o sv. Jakobu zebe, včasih

Doma in po svetu.

Doma je najzanimivejši dogodek ta, da je nekdo, ki ga nam niso imenovali, pa če bi ga tudi bili, bi njegovo ime raje zamolčali, tožil ljubljanskega škofa naravnost v Rim papežu. Tak človek mora biti s popolno slepoto udarjen, če ne vidi nad vsako sumnjo vzvišenega škofovega delovanja, ki se použiva v delu za Boga in ljudstvo, ki vse žrtvuje, da bi svoji čredi pridobil srečno domovino tostran in onstran. In blagor tožniku, če je slep; zakaj če z odprtimi očmi take reči poizkuša, kdo naj pravilno označi njegovo početje? —

Seveda je Rim to ukrenil, kar se je edino moglo pričakovati: tožba se mu toliko pomembna zdi, da se mu niti preiskovati ne zdi potrebno, ali ima sploh vsaj videz upravičenosti, to se pravi: tožnik je na celi črti pogorel.

Reza. Kot dež praviš? kot grom, kot toča so moje besede za grešne duše, za take, ki nimajo nič vesti, kakor ve in Klančevka. Le pride naj še blizu. Dolgo sem jo čakala, kdaj jo bom dobila. (Pa je prišla priložnost, čeprav se tišči kar naprej svoje samote in ne gre med ljudi.) Pa sem jo pričakala in vse sem ji povedala, vse sem ji

in besedi. Fej te bodi! Najmanj pa ti, Maruša! Bog te je sam kaznoval, suho roko nosiš po svetu, jaz imam pa obe zdravi in ni mi treba beračiti od hiše do hiše kot tebi. Taka prevzetnost, tak koš napuha! Namesto, da bi bila hvaležna, da te sploh zemlja nosi, pa mene, mene zmerjaš za prešušnico. Le jezik za zobe; samo še

OB VOJSKI.

Igrokaz v štirih slikah.

Spisal dr. Janez Evangelist Krek.

Kraj: Vsakatera slovenska vas.

Čas: Vsak majnik te strašne morije.

OSEBE:

Mati.	Laški ujetnik.
Klančevka, posestnica na Klancu.	Prvo dekle.
Maruša, beračica.	Druge dekle.
Reza, klepetulja.	Tretje dekle.
Agata, dekla na Klancu.	Ančka,
Žena.	Ivanka,
Ruska mati.	Marica,
Ruski ujetnik.	Procesija, bandero, dekleta, žene, otroci.

Prva slika.

Pozorišče: gozd, sredi trate ob potu kapelica Matere božje.

Dekleta krasé znamenje.

Prvo dekle. Ali bomo do sedmih gotove? Skoraj, da smo prepozno začele.

Druge dekle. Začele smo že o pravem času, pa saj nas vse moti, da Reza tako v enomer s svojim jezikom miha.

Reza. Kaj, kaj? jaz migam, pa jaz z jezikom migam, pa jaz, ko ni bolj krotke in potrpežljive ženske, kakor sem jaz. Ali veš, kako je bilo z Gričarjevo Katro oni dan? Z vodo me je oblila, da je voda kar brizgala od rokavov.

Prvo dekle drugi. Pa vendar ne tako, kakor njene sline.

Reza. Kaj govoriš o slinah, o mojih slinah? Ali so ti kaj na poti? Bog te bo kaznoval in sveti Jošt s Kuma, da ti bo še slin zmanjkalo, ki jih poštenim ljudem ne privoščiš. Kje sem že bila s Katro? Aha, oblila me je in mokra sem bila vsa, da je teklo od mene. Pa kaj sem naredila? Vsaka druga bi bila skočila Katri v tiste suhe koščene statve in ji skrempljala tisto žabjo podobico njenega iškarjotskega obraza. In kaj sem jaz naredila, jaz Anžetova Reza? Nič, — potrpela sem kakor jagnje, ki ga zakoljejo, samo za zgled mladini in vam, ki ne umete, kaj se pravi krščanska čednost.

Druge dekle. O seveda Reza; tvoj zgled je bil res neizrečeno lep, vreden, da ga gospod s prižnice povedo. Samo to bo treba pridejati, da je bila Katra v hiši in je okno zaprla za seboj, in vrata.

Prvo dekle. In Reza je rjula pod oknom, dokler je ni sosedov Jaka izgrda proč zvelkel.

Tretje dekle. Sicer bi bila skoraj gotovo še danes pod oknom.

Reza. Hinavke, svetohlinke, vse se spravljate náme, ker vam resnico povem v lice, vam in vsakomur. Na, pa povej, kdo si upa kaj reči tisti trdovratni nejevernici tam s Klanca? Grešnika je treba posvariti, seveda, vam pa to še na misel ne pride; pa če vam pride, vas pa prevzame tisti strah pred ljudmi, ki so gospod že tolikrat o njem pridigovali.

Prvo dekle. Ne moreš ji blizu.

Druge dekle. Kot dež!

Naši fantje na Beneškem. Vojaki se zabavajo z deco, ki jo učé v zboru peti in taktirati.

rekla. Vest sem ji izprašala, da je dosti imela: luterajnarka, bogotajka, peklenko seme sem ji rekla, pa ji naštela, da ne gre ne v cerkev, ne drži ne postov, ne moli nič, samo černo se drži, pa v samoti o peklenščkih premišluje.

Maruša. Kako je že rekel Gospod, ko so mu prešušnico pripeljali: Kdor izmed vas je brez greha, naj prvi vrže kamen. (Jan. 8, 7).

Druge dekle. Pa o opravljanju in obrekovanju se tudi bere in sliši marsikaj, kar bi bilo morda še za Rezo prav.

enkrat zini, pa te grem tožit in sedela boš, da boš črna. Boš potlej vedela stare, pozabljene reči na dan vlačiti.

Tretje dekle. Kdo je kaj vlačil na dan? Marušo pri miru pusti; kar je rekla, je bilo še vse premalo záte. Ne bomo te več poslušale. Me pripravljamo znamenje Materi božji za molitev in pobožno petje, da bi se nas majnikova Kraljica usmilila in nam izprosila miru pri Bogu, ti pa klepetaj in cel svet mažeš s svojim umazanim govorjenjem.

Reza. Z vami še govoriti več nečem.

Pri italijanskem vodnjaku: Naša patrolja poizveduje pri Benečankah in se razgovarja.

Reza. Punica, take nauke le záse spravi. Če me ujeziš, ti bom take povedala, da boš gori v svoje zmršene kodre zardela. Le nikar ne misli, da te ne poznam, tebe in tvojih pohujšljivih pogledov

Do lepega opominjevanja imate otrplo srce; to je pa greh zoper Sv. Duha. Med tako pogubljeno sodrgo se Reza ne meša.

Prvo dekle. Zdaj bodi konec. Reza pojdi, če ne, te bom sama vlekla proč, če

bo treba. Saj menda še veš, da sem te že enkrat vrgla iz naše hiše, ko nisi miru dala.

Reza. Kjer je ena hudobija, je tudi druga. Pregrehe se drže pri vas, kot raki v cajni, vse so na kupu. Zdaj me hočete še pobiti. Zverine, pa ne dekleta, divjaki! — Saj grem sama, pa vas pustim v vaši nespokornosti in zakrknjenosti. Zato, ker je svet tak, ne nehajo šibe. Kuga, lakota in vojska je pri vas, ostudnice. Zdaj grem, pa boste še gledale za menoj in iskale, kdo vas bo svaril in vam delil potrebnih naukov — — — (odide).

Drugo dekle. Prav ušesa me bole od te babe. Hujšega pa ni, kot tak škrat, ki ga Bog pusti menda samo za sorto, za pokoro na svetu.

Maruša. Nikar ne hodimo za njo. Opravljanje je grda reč pri nji in pri nas. Pometajmo pa najprej pred svojim pragom. Pustimo jo pri miru in ne sodimo, da ne bomo sojene. — Raje o delu, ki nam je zastalo. Tamle gori bo treba trakove malo popraviti. — Tako bo prav! — Pa rože v teh velikih rožnicah malo bolj na vun!

Prvo dekle. Maruša ima prav. Vence tudi v dve vrsti, bo lepše!

Drugo dekle. Lahko se bo molilo tu-

Maruša. Žalostna Mati božja naj te potolaži. Človeška beseda, ta nič ne zmore.

Mati. Dela črez glavo, pa sama. Ne vem, kam bi se dela. Od ranega jutra do pozne noči na nogah, s tujimi ljudmi pri delu; ko pa ležem, pa brž prideta moja fanta, krvava, umazana, zdaj sredi polja, zdaj v jarku, časih živa, časih umirajoča, časih mrtva. Bog se me usmili!

Prvo dekle. Maruša, resnična je tvoja; matere več trpe doma, kot vojaki v vojski. Hudo je tam, pa jih je vse polno in drug drugemu delajo korajžo. Krogle lete in granate padajo, pa vsaka ne zadene. In če prileti, pa za smrt zadene, je hitro končano. Smrtni boj je kratek; pri materah pa nikoli ne jenja.

Žena. Pri ženah tudi ne. Moj je tam že 20 mesecev, cel čas v vojski, v ognju, jaz pa doma in petero drobiža krog mene. Kje dobivam moči, da vse obdelam, sama ne vem.

Maruša. Bog pomagaj!

Žena. Prav res, samo Bog me podpira.

Drugo dekle. Otročiči so še na najboljšem, ker nič ne vedo. Igrajo se vojake in vojsko, kot bi bilo vse sama igrača.

Maruša. Zdaj ne vedo, in vendar bo

Maruša. Kaj mi kdo more? Srce imam mirno in vedro; moje skrbi so take, da mi ne belijo las in ne motijo spanja. Dobrih rok ne bo nikoli zmanjkalo in zato tudi meni ne kruha in strehe. Klančevka je bogata in se šteje, da ima vsega dosti, pa ji teža srce mori, da je tisočkrat večja reva kot jaz.

Prvo dekle. Jaz tudi lahko rečem, da bi bila rajši Maruša kot Klančevka. — No, zdaj smo gotove. (Čuje se petje:) »Zapojte jeziki« (ali:) »Kar giblje se«.

Drugo dekle. Ravno prav! Že gre procesija! Petje se že sliši.

Tretje dekle. Letošnji majnik bo lep. Naša kapelica je kot majhen raj.

Maruša. Bog daj, da bi izprosile vsem tolažbe in skorajšnji mir!

(Procesija, bandero, dekleta, žene, otroci.)

Ena (poje po napevu: »K Tebi, Marija, o Mati premila«):

K Tebi, Marija, o Mati premila, prišli smo svete tolažbe iskat, duše je črna nam tema zakrila, žalost nam sestra, obup nam je brat. — Majnik nam s cvetjem zemljico potresa, nam pa so v mislih potoki krvi; gróm je v ušesih, ki griče pretresa, v srčnih se vzdihih nam pesem duši.

Duet: Žalostna Mati pod križem si stala
Sin je na križu ti visel krvav,
v tistih molitvah si ga darovala,
z vencem povila ga smrtnih težav.
Mati, ti veš, kak' skele bolečine,
kakšno je žalosti strto srce,
prva trpinka, ti ljubiš trpine,
veš, kako dušne se rane hlade.

(Vsi: »Marija, v Tebe upam...«)

Ena: O Marija, naša ljuba mati,
sprejmi v milostno srce
vse vdove, reve, zapuščene,
ki jim krije grob može.
O Marija, naša ljuba mati,
sprejmi v milostno srce
vse žene, skrbi in truda polne,
vojska iz misli jim ne gre.

Vsi: O Marija, o Marija,
milostno imaš srce,
k Tebi, k Tebi koprnijo
naše misli in želje.

(Ena: O Marija, naša ljuba Mati,
sprejmi v milostno srce
matere, ki v daljnih jim grobovih
sini smrtno spanje spe.
O Marija, naša ljuba mati,
sprejmi v milostno srce
vse sestre in brate, ki za brati,
grenke točijo solze.)
O Marija, naša ljuba mati,
sprejmi v milostno srce
vse preljuje, ki v krvavi vihri
smrti v lice koprne.
O Marija, naša ljuba mati,
sprejmi v milostno srce
vse, ki glad jih, mraz, nevihta tare,
v krvi rane jih skele.
O Marija, naša ljuba mati,
sprejmi v milostno srce
vse, ki smrt je kruto pokosila
in zdaj spe, sam Bog ve, kje...

Ena (otrok):
Ti, o Marija, naša kraljica,
ti besednica revnih sirot...

(Vsi: »Marija, v tebe upam...«)

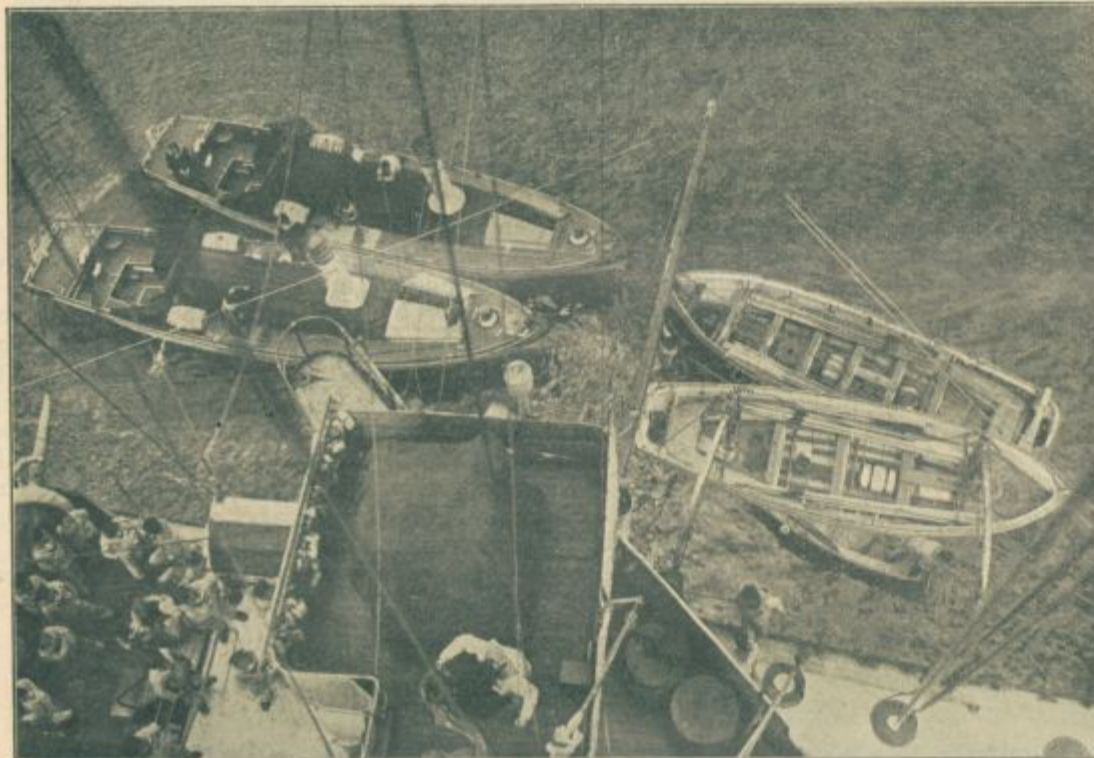
(Ena) **Vsi:**
Deca nešteta, nima več ata
mamica zlata, meč ga je vzela,
bodi jim sama ata in mama,
zbor naš zahvalo ti bo zapel.

(Vsi: O upanje mi lepo,
vse moje si življenje...)

Sklepna pesem:
Marija božja mati,
kam hočem pribežati...)

Zastor.

(Če se prireditelj vrši za begunce, se lahko prejšnji pesmi dostavijo sledeče kitice, zgoraj se pa katera izpusti.)

Pogled z aeroplana na poveljniški most naše bojne ladje.

kaj; lepo v samoti, sredi gozdička, pa vendar tako blizu vasi.

Maruša. Marija naj usliši vse, ki se ji bodo tu priporočali. Včasih sem mislila, da sem reva. Zdaj pa vem, da nisem. Koliko žen, ki jim može v vedni smrtni nevarnosti daleč proč prenašajo bojni vihar, trpi voljno, zvesto in vro in gara v udanosti v božjo voljo. Pa matere, za sinove. Mislim si večkrat, kdo več prenese in pretrpi, ali sinovi v jarkih, ali matere, ki vsako minuto podnevi in ponoči v strahu zanje koprne in neprenehoma brez ran preživljajo vso smrtno grozo.

Mati (je prišla med tem): Prav praviš, Maruša. Meni se že tako godi. Dva imam tam, pa ga nimam glasu od njih. Sam Bog ve, koliko sem prestala. Čudno, da se že nisem zmešala. Slišala sem od drugih, da sta ujeta, eden na Ruskem, drugi na Laškem, pa gotovega nič. Da bi ju bila vsaj še enkrat videla, vsaj še enkrat! Da bi jima bila ob zadnji uri v pomoč in jima zatisnila oči, koliko ložje bi vse prenašala.

ravno otroke vojska najbolj zadela. Odrastli prebole najhujše prej ali slej, vsaka rana se zaraste. Očeta pa otroku nihče ne more več dati in če zraste sirota kot kopriva v plotu v telesnem pomanjkanju in dušno zapuščena, se ji to nikoli ne zaraste. (Smilijo se mi vdove in matere, ki jokajo za padlimi sinovi, najbolj se mi pa smilijo uboge sirote.)

Tretje dekle. Praviš, da se vsaka rana zaraste. Ne bo vse tako. Poglej Klančevko! V prvih bojih v Galiciji — že četrto leto mineva — ji je padel mož; par mesecev kasneje ji je umrl fantek, pa ji je danes hujše, kot ji je bilo.

Maruša. Oj, ko bi ji mogla pomagati! Žalost jo je domala ubila in spravila na rob obupa. Bog ve, ali jih je kaj mnogo takih. Da bi jih ne bilo! V primeri s Klančevko sem jaz kraljica.

Prvo dekle. Kraljice z malho po hišah menda ni druge razen tebe!

Drugo dekle. Pa z zakrpanim krilom tudi nel!

(Po melodiji: O Marija, naša ljuba mati.)

1. Še za vas, begunske sestre, brate, dom je vzel vam tuji meč, išče duša vam domače trate, ki oko ne zre je več. O Marija, o Marija, milostno imaš srce, k Tebi, k Tebi kopr-nijo njihne misli in želje.
2. O Marija, ti begunka mila, bilo je hudo takrat, ko v Egipt si z doma se selila. Pojdi, Mati, jih iskat. O Marija, o Marija! Milostno imaš srce; prosí Sina, naj usliši njih molitve in prošnje.
3. Najdeš jih v tujini razkropljene, najdeš solzne sred barak, v srcih vzdihne v strahu zadušene,

(Konec prve slike.)

Dvajsetletnica

ljubljskega kneza in škofa dr. Antona Bonaventura Jegliča.

Na uvodnem mestu prinašamo dobro uspelo sliko ljubljanskega kneza in škofa dr. Antona Bonaventura Jegliča, ki mu je ves slovanski svet zadnje leto radostno podelil nad vse časten naslov »največjega Jugoslavana«.

Dne 20. maja l. 1898. smo tedanji osmošolci napeto čakali novega ljubljanskega kneza, ki ga je pozdravljal topovski strel z Gradu, ki mu je polno src nasproti hitelo, zakaj razširil se je glas po domovini, da ima novi škof poleg drugih izredno odličnih lastnosti: dušno pastirske gorečnosti, nenavadne dobrotljivosti, popolne, takorekoč bajne nesebičnosti še eno lastnost, ki vsakemu idealnemu dijaku polni srce: velik Slovan je.

In če si ga je naša bujna domišljija naslikala kar moč idealno, vendar nas je resničnost njegove osebnosti le še presenetila. Njegova vitka, koščena postava, prav kakor smo si jo zamislili o možu, ki pride iz kamenite Bosne, mladostni zanos, prožne kretnje, živo sokolje oko, ki se je isknilo v prijazen prikupnem nasmeju in nam v dno srca prodiralo: kdo bi se ne vnel?

In ko nam je kmalu nato govoril svojim gojencem o lepoti čistega življenja in nam poizkušal poglobiti versko zavest, smo vsi čutili, kako ta gorki plamen, vnet

v ljubezni do najvišjih dobrin, ki gori iz njegovega srca, tudi naša srca objema.

In ni objel in prekvasil le nekaterih src, ampak prenovil in ogrel je celo svojo škofijo in v mogočnem valu segel čez njene meje, da je cela Slovenija, cela Jugoslavija čudoma zrla ta požar, zaneten v njegovem srcu, in se grela ob njegovi dobrodejni toploti.

Res da je imel pri svojem nenavadno vsestranskem, za duhovno in duševno korist našega naroda tako pomembnem delovanju skoro ves čas svojega plodonosnega pastirovanja neprestano polno naj-

Josip Makuc

iz Gorice-Grčne, padel za domovino in cesarja dne 4. aprila 1918. Živiš v trajnem spominu svoje matere, svojih bratov in sester.

Ivan Gorec

iz Ljubljane, pade 12. avgusta 1917 v boju pri Clipi-cesti (?), okraj Putna na Rumunskem, kot črnovojnik 27. pp., pokopan istotam.

različnejših ovir, ne le od izrazitih nasprotnikov, ampak tudi od njih, ki bi bil po človeško moral pomoči pričakovati; toda vse to strupeno nasprotovanje, besni napadi, krivično podtikanje nizkotnih namenov se je uneslo in danes lahko gleda kot sad neupogljive volje, kot plačilo nemajane vztrajnosti na dejstvo, da ga je izvolil cel narod, če že ne v nezmanjšani celoti za vodnika v vprašanju svetovnega naziranja, pa gotovo odločno za idealni zglede in neustrašenega voditelja našega narodnega vstajenja, plemenitega glasnika jugoslovanskega zedinjenja, tako da si tudi

nasprotniki ne upajo niti ob strani stati, ampak jih je hočeš nočeš mogočni val velikega narodnega gibanja tudi za seboj potegnil.

Samo to želimo: naj mu božja Previdnost, ki ga je v ljubezni do Slovencev posadila na stolico sv. Nikolaja, dá, da tudi še to tolažbo doživi, da bodo vsi, ki gredo za njim, ko nam kaže pot do časnega blagra našega rodu, šli za njim, ki nam kaže pot do večnih, neminljivih dobrin.

Domače stvari.

(O pomanjkanju masti.)

Turška polenta. Na oslajenem slanem mleku skuhaj rahlo polento. Namaži kolačnico, otresi polento vanjo in obloži vrh s kuhanim sadjem ali z mezgo, na vrh zlij še stopen beljak. Postavi v pečico, da beljak zarumeni.

Bukovinska polenta. V pol litra oslajenega in osoljenega mleka vmešaj četrt kile fine koruzne moke, mešaj, in ko je gostljato, odstavi od ognja in mešaj naprej, dokler ni čisto trdo. Nato vmešaj 6 dekaigramov sirovega masla. Tačas ko se hladi, stolci na drobno 6 dekaigramov mandljev ali lešnikov (med mandlji mora biti 5 grenkih, in 5 dekaigramov suhega grozdja. Raztepi 3 rumenjake in 8 dkg sladkorja, vmešaj mandlje in zamešaj v polento, nazadnje vmešaj še raztepane beljake. Namaži kolačnico za sopar in napraši jo, stresi polento v njo, pokrij in kuhaj pol ure v soparu. Stresi v skledo in oblij z omako (paradižnikovo ali smetanasto). V vojnem času devljemo namesto mandljev lahko breskvina ali češpljeva jedrca, mesto suhega grozdja devljemo vkuhane črešnje ali kosce kutinine žolice.

Penasta omaka. Raztepi malo sladkorja v četrt litru soka sladke pese, vtepi žličko krompirjeve moke ali pudingovega prahu, dva rumenjaka. Beljak stolci posebej. Stepeno postavi na ognjišče in mešaj, da bo gostljato, pri-mešaj hitro beljake in zlij na pripravljeno jed.

Izkopavanje padlih vojakov na bojiščih in njih prepeljavanje v domovino.

Polenta. V pol litru kropa vmešaj četrt litra zdroba, mešaj dobre pol ure, razdrobi z vilicami, potrosi s starim sirom in postavi za par minut v peč.

Polentina pogača. Zakuhaj četrt litra kornega zdroba v pol litru zmetke ali mleka, ko se zgosti, osladi in posoli in skuhaj do kraja.

zgrajena v prvi vrsti kot jadrnica, parnemu stroju je bila odkazana le pomožna vloga. V maju 1819 je nastopila »Savannah« voznjo proti Liverpoolu (na Angleškem); potrebovala je 26 dni, pri čemer je vozila 8 dni z jadrni, 18 dni pa s paro.

»Mrtvega« moža spoznala po sliki. Leta

»Ti potep ti, ciganski, pijanec smrdljivi, ali se ob štirih zjutraj domov hodi?«

»Kaj ti vendar na misel pride,« jo Jona tolaži, »celo uro že tule sedim pa najinega malega Simončka zibljem!«

»Simončka,« strupeno zapiha žena iz postelje, »ta je že celo noč pri meni v postelji.«

Zelo vesten. Oče zasači sina, ki leži na svojem tovarišu in ga trdno drži. »Joško, zakaj pa ležiš na dečku?«

»V oko me je udaril.«

»Tako! Ali ti nisem rekel, da mora človek najprej do sto šteti, preden se jezi uda?«

»Seveda, oče. Saj ga tudi samo zato trdo držim, da mi ne uide, dokler do sto ne naštejem.«

Premalo izbire. Aron sedi v kavarni, Abraham vstopi.

»Dober dan, Abraham, kako je kaj? Zakaj ne zahajaš več v kavarno Albanijo?«

»Veš, tam se težko kaj izbere!«

»Med časniki?«

»N-a-a,« pravi Abraham, »ampak med suknja mi.«

Prijateljski pouk. Jaka: »Kaj se to pravi, da je prijateljstvo med nami in zavezniki vedno bolj poglobljeno?«

Tomaž: »To se pravi, da smo mi pri tem vedno bolj globoko spodaj...«

Nekoliko neprevidno.

Gospod nadporočnik pride domov pa mu strežnik pove, da je gospod major po gospodu nadporočniku popraševal. — »Zakaj me pa nisi šel iskat?« je zarentačil nadporočnik, »ali ti nisem pravil...«

»Pokorno prosim,« javlja sluga, »saj sem gospoda nadporočnika iskal v kavarni, gostilni, pri menaži in povsod, pa nisem mogel najti.«

»Prav zares,« je renčal njegov gospod, »tak osel si, da sebi enakega nikoli ne najdeš.«

Oholi napuh je sin slepe nevednosti.

NAŠE SLIKE.

Odesa je glavno pomorsko mesto Ukrajine. Leži ob izlivu Dnjestra ob Črnem morju ter ima globoko in varno pristanišče, dočim se mesto amfiteatralično dviga do višine 47 m. Pred vojsko je imelo nekaj nad 600.000 prebivalcev, med njimi okrog 150.000 judov in veliko inozemcev. Mesto je ustanovila carica Katarina II. leta 1794. s pisnom dne 27. maja. 27. avgusta istega leta so položili temeljni kamen. Najznamenitejši spominik je spominik ustanoviteljice carice Katarine II., najlepša cerkev stolnica Izpremenjenja Kristusovega (104 m dolga, 42 m široka, 50 m visoka; zvonik meri 81 m). Mesto ima popolnoma modern značaj. V bližini je več zdravilnih limanov, jezer, ki so nastala na ta način, da je pesek zasul izliv rek, reke zajezil in od morja ločil, da so nastala jezera. Iz Odesa nam bodo po Črnem morju in dalje po Donavi dovažali ukrajinsko žito, če ga bodo kaj dobili.

Sliko ljubljanskega škofova dr. A. B. Jegliča smo dali posebej odtisniti, da si jo vsaka slovenska hiša nabavi. Cena izvodu 2 K.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.

Framydol je sredstvo, ki pomilja rast las, tako da rdeči, svetli in osiveli lasje in brada dobijo trajno temno barvo. Ena steklenica s poštnino vred K 3-25, po povzetju stane 45 vin. več.

Rydyol je rožna voda, ki blede lica naredi nežno rdeča. Učinkuje čudovito! - Ena steklenica s poštnino K 2-45, povzetje 55 vin. več.

Naroča se pri: JAN GRODICH, drogerija „Engel“, BRNO št. 365, Moravsko.

Izročitev srebrnega rogu domačemu gorsko-strelskemu pešpolku št. 2 na italijanskem bojišču.

1. brigadir generalni major Kranz, 2. divizionar general Schönauer, 3. podžupan dr. Triller, 4. župan dr. Tavčar, 5. magistratni prezidij, svetnik vitez Bleiweis-Trsteniški, 6. polkovnik polka Pour.

Srebrni rog, podarjen od ljubljanske občine.

Ob robu ima kot geslo napis: »Hrast se omaje in hrib, zvestoba Slovencev ne gane.«

Polovico kuhane polente stresi v globoko skledo, naloži nanjo skuhanih češpelj ali jabolk, potrosi s sladko skorjo in pokrij z drugo polovico. Postavi za par minut v pečico in zraven daj sladke mezgine omake. — Polenta je jako okusna, če vržeš v krop kosček masla.

Razno.

Prvi oceanski parnik je bil pred sto leti 22. aprila v New-Yorku spuščen v morje. Ko se je bila obnesla paroplovba Fultonove parne ladje z imenom Clermont, ki je pa vozila le po jezerih, rekah in obrežnih vodah, je dozorel načrt, ki mu nihče ni hotel verjeti: s parnikom prepluti Atlantski ocean. Prva je bila ladja »Savannah«, ki je bila

1915. je dobila žena Franca Pospisila, livarja Škodovih topovnic v Doubravcu pri Plznu, uradno sporočilo, da je njen mož, ki se je udeležil bojnega pohoda proti Srbiji, dne 22. aprila 1915 padel v Užicah v Srbiji. Pred nekoliko dnevi je dobila v roke sliko naših vojnih ujetnikov, interniranih na otoku Samatoru, in je k svojemu prevelikemu strahu pa tudi nepopisni radosti spoznala med ujetniki svojega že dolgo objokovanega moža. — Bog daj, da bi veliko žena videlo in zopet dobilo svoje na tak način »mrtve« moža!

Napačno zdravljen. Vodja rezervne bolnice dobi šesttedenski dopust in prepusti bolnike svojemu namestniku. Vodi ga od postelje do postelje in mu vsakatega podrobno opiše. Mimo postelje št. 55 gre naprej in pravi namestniku:

»Tu je tako vse zastoj, mož noči ne bo preživel.«

Po končanem šesttedenskem dopustu zopet prevzame bolnico. Postelja št. 55 je prazna. »Kakopak,« pravi, »saj sem vedel. Ubogi siromak!«

»Nikakor ne,« mu namestnik odvrne, »moža smo pred tedni zdravega odpustili.«

Razdraženo odvrne vodja: »Potem ste ga pa napačno zdravili!«

O SREČNA DOBA — VOJNIH LET!
"Otroci, nikar ne bulite preveč v beli kruh — ni vsak dan božič!"

Ženska ima vedno zadnjo besedo. Jona Rožnicvet pride nekoliko pozno, pravzaprav zelo zgodaj domov. Ker pozna svojo ženo in njen pridigarski talent, si pred vrati sezuje čevlje in tiho stopa po temni sobi. Nena doma prekucne stol. Pa se ne da oplasiti, ampak takoj skoči k zibelki in jo resnobno ziblje semintja. Žena se zbudi in zavpije: